

Krachtlijnen

Wet 30 juli 2013 betreffende de invoering van een familie- en jeugdrechtbank (BS 27 september 2013)

1. Wat verandert er nu concreet?

Met deze wet wil de wetgever een einde maken aan de verspreiding van de bevoegdheden in familiale geschillen en jeugdzaken tussen de vrederechters, de rechtbanken van eerste aanleg, de jeugdrechtbanken en de kortgedingrechters.

A. Familie- en jeugdrechtbank

Binnen elke rechtbank van eerste aanleg wordt een familie- en jeugdrechtbank opgericht, die samengesteld is uit:

- een of meerdere familiiekamers (de 'familierechtbank'): Deze behandelen alle burgerlijke familiale geschillen, met inbegrip van procedures inzake hoogdringendheid, de civielrechtelijke jeugdzaken en het familiaal vermogensrecht.
- een of meerdere jeugdkamers (de 'jeugdrechtbank'): Deze zijn bevoegd voor de protectionele zaken. Minstens een van deze kamers zal minderjarigen berechten die uithanden gegeven zijn (de 'kamer voor uithandengeving').
- een of meerdere kamers voor minnelijke schikking: Deze trachten de partijen te verzoenen of tot een minnelijke schikking te brengen.

Bij de hoven van beroep geldt dezelfde onderverdeling.

De rechter die zitting heeft in de kamer voor minnelijke schikking kan voor de dossiers waarvan hij kennis heeft genomen, nooit zitting hebben in de andere kamers van de familie- en jeugdrechtbank (art. 79, zesde lid Ger.W.). Gebeurt dat toch, dan is de beslissing van deze rechter nietig, tenzij het om de homologatie van een akkoord of om een proces-verbaal van verzoening gaat.

De overheveling van bepaalde bevoegdheden van de vrederechter naar de familierechtbank spoort met de toekenning van bijkomende bevoegdheden aan de vrederechter ten aanzien van wilsonbekwamen als gevolg van de wet van 17 maart 2013 tot hervorming van de regelingen inzake onbekwaamheid en tot instelling van een nieuwe beschermingsstatus die strookt met de menselijke waardigheid (BS 14 juni 2013). Deze wet treedt op 1 juni 2014 in werking. Bovendien

wordt de bevoegdheid van de vrederechter *ratione summae*, (ten laatste) vanaf 1 september 2014, uitgebreid tot 2 500 euro (art. 590 Ger.W.).

B. Territoriale bevoegdheid

Familierechtbank: In principe bepaalt de woonplaats van de minderjarige welke familierechtbank *ratione loci* bevoegd is (art. 629*bis*, § 2 Ger.W.).

Jeugdrechtbank: Voor de jeugdrechtbank is de verblijfplaats van de personen die het ouderlijk gezag uitoefenen bepalend (art. 629*ter* Ger.W. *jo.* art. 44, § 1 Jeugdbeschermingswet). Leven de ouders gescheiden en oefenen zij gezamenlijk het ouderlijk gezag uit, dan is de verblijfplaats van de persoon wij wie het kind gewoonlijk verblijft, doorslaggevend. Wijzigt die verblijfplaats, dan wijzigt ook de bevoegde jeugdrechtbank, tenzij de ouders, de jeugdrechter of het openbaar ministerie vragen dat de zaak bij de aanvankelijke jeugdrechtbank aanhangig blijft (art. 44, § 6 Jeugdbeschermingswet).

C. Het familiedossier

Vanaf de eerste vordering bij de familierechtbank wordt er een ‘familiedossier’ geopend. Hierin worden de volgende vorderingen samengevoegd (art. 725*bis* Ger.W.):

- Vorderingen tussen partijen die feitelijk samenwonen of samengewoond hebben indien zij minderjarige kinderen hebben
- Zaken met betrekking tot een kind waarvan de afstamming slechts ten aanzien van één ouder is vastgesteld
- Zaken met betrekking tot het recht op persoonlijk contact
- Vorderingen tussen (voormalig) gehuwden
- Vorderingen tussen (voormalig) wettelijk samenwonenden

D. Horen van minderjarigen (art. 1004/1 en 1004/2 Ger.W.)

De regels met betrekking tot het horen van minderjarigen worden voortaan ondergebracht in een afzonderlijke “Afdeling VII/1. Het horen van minderjarigen”. In materies die hem aanbelangen over het ouderlijk gezag, de verblijfsregeling en het recht op persoonlijke relaties heeft de minderjarige het recht om gehoord te worden. Daarbij wordt volgend onderscheid gemaakt:

- Minderjarige vanaf twaalf jaar: de minderjarige wordt door de rechter ingelicht over zijn recht om gehoord te worden of om dit te weigeren. Hem wordt een informatieformulier opgestuurd, waarvoor de Koning een model kan opstellen. Bij dit formulier wordt een antwoordformulier gevoegd.
- Minderjarige jonger dan twaalf jaar: de minderjarige krijgt geen informatieformulier toegestuurd. Toch kan hij gehoord worden op zijn verzoek, op dat van de partijen, van het openbaar ministerie of door de rechter ambtshalve. Als de minderjarige er zelf om verzoekt of het openbaar ministerie dan kan de rechter dit niet weigeren. Gaat het verzoek uit van de partijen dan kan hij dat wel.

Het verslag van het onderhoud wordt bij het dossier van de rechtspleging gevoegd. De minderjarige ondertekent dit verslag niet.

De rechter hoort de minderjarige buiten de aanwezigheid “van wie ook”, dus ook in afwezigheid van diens advocaat. De Orde van Vlaamse Balies heeft de wetgever er herhaaldelijk op

geattendeerd dat de bijstand van een advocaat op dit ogenblik cruciaal is, zij het tevergeefs. De rechter kan hier wel van afwijken. De partijen kunnen ook op elk moment een (jeugd)advocaat raadplegen. Aan deze bestaande praktijk doet de wet geen afbreuk. Hoewel dit aanvankelijk de bedoeling was, kreeg de 'jeugdadvocaat' geen wettelijk statuut.

Aan de mening van de minderjarige wordt een passend belang gehecht in overeenstemming met zijn leeftijd en maturiteit.

E. Spoeisendheid (art. 1253ter/4 Ger.W.)

In spoedisende zaken kan de familierechtbank uitspraak doen in kort geding.

De zaken die betrekking hebben op de volgende materies worden geacht spoedisend te zijn:

- Afzonderlijke verblijfplaatsen
- Ouderlijk gezag
- Verblijfsregeling
- Recht op persoonlijk contact
- Onderhoudsverplichtingen
- Internationale kinderontvoering
- Machtigingen om een huwelijk aan te gaan overeenkomstig art. 167 BW
- Weigerings van wettelijke samenwoning overeenkomstig art. 1476^{quater}, vijfde lid BW
- Voorlopige maatregelen

Deze zaken kunnen worden ingeleid door middel van een verzoekschrift op tegenspraak, een dagvaarding of een gezamenlijk verzoekschrift.

F. Voorlopige maatregelen (art. 1253ter/5 en 1253ter/6 Ger.W.)

Voortaan zullen alle voorlopige maatregelen tussen echtgenoten, wettelijk samenwonenden en feitelijk samenwonenden met gemeenschappelijke kinderen door de familierechtbank worden behandeld. Zij kan volgende maatregelen nemen:

- De uitoefening van het ouderlijk gezag, de organisatie van de verblijfsregeling en het recht op persoonlijk contact
- Uitkering tot levensonderhoud
- Afzonderlijke verblijfplaats van de partners
- De echtgenoot die roerende goederen onder zich heeft, verplichten zich borg te stellen of voldoende solvabiliteit aan te tonen.
- Gebruik maken van de bevoegdheden uit art. 221 BW.
- De echtelijke verblijfplaats van de echtgenoten vaststellen indien daarover onenigheid bestaat tussen hen.
- Elke maatregel genomen op grond van de artikelen 1209-1212 Ger.W. (procedure van gerechtelijke verdeling)

Wordt de vordering ingesteld door middel van een verzoekschrift, dan moet de inleidingszitting plaatsvinden binnen de vijftien dagen na de neerlegging ervan.

Voor gehuwden en wettelijk samenwonenden blijft de preferentiële toewijzing op verzoek van de gezinswoning bij partnergeweld behouden.

G. Blijvende saisine (art. 1253ter/7 Ger.W.)

De zaken die de wet spoedeisend acht, blijven op de rol van de familierechtbank ingeschreven. Bij nieuwe elementen kan de zaak opnieuw voor de familierechtbank worden gebracht door de neerlegging van conclusies of via een schriftelijk verzoek. De wetgever verduidelijkt wat onder “nieuwe elementen” moet worden verstaan.

H. Volledig schriftelijke procedure tot EOT is mogelijk (art. 1289 Ger.W.)

Leven de echtgenoten meer dan zes maanden feitelijk gescheiden bij de indiening van het verzoekschrift tot EOT, dan verloopt de procedure voortaan volledig schriftelijk (cf. art. 755 Ger.W.). Als dat niet zo is, moeten de partijen nog één keer samen in persoon verschijnen.

I. Minnelijke schikking

Wanneer een dossier wordt ingeleid, moet de griffier de partijen informatie verstrekken over de verschillende mogelijkheden tot minnelijke schikking (art. 1253ter/1 Ger.W.). Zo krijgen zij onder meer een informatiebrochure over bemiddeling, de teksten uit het Gerechtelijk Wetboek met betrekking tot bemiddeling en een lijst van erkende bemiddelaars in familiezaken in dat gerechtelijk arrondissement.

Ook de rechter moet de partijen op de inleidingszitting wijzen op de mogelijkheid tot minnelijke schikking. Zijn de partijen daartoe bereid, dan kan hij de procedure opschorten in het kader van een bemiddeling of de partijen doorverwijzen naar de kamer voor minnelijke schikking (art. 1253ter/3, § 2 Ger.W.). Wordt binnen de kamer voor minnelijke schikking geen akkoord bereikt, dan komt de zaak terug voor de familierechtbank waar zij werd ingeleid.

Alles wat bij de kamers voor de minnelijke schikking wordt gezegd en geschreven is vertrouwelijk (art. 731, negende lid Ger.W.).

Elke kamer voor minnelijke schikking bestaat uit een alleenzettelend rechter die daartoe een bijzondere opleiding heeft gevolgd.

J. Persoonlijke verschijning (art. 1253ter/2 Ger.W.):

In de volgende gevallen is de persoonlijke verschijning van de partijen op de inleidingszitting verplicht:

- Afzonderlijke verblijfplaats
- Ouderlijk gezag
- Verblijfsregeling en recht op persoonlijk contact
- Onderhoudsverplichtingen

Heeft de zaak betrekking op minderjarige kinderen dan moeten de partijen persoonlijk verschijnen op de inleidingszitting, de zitting waarop vragen over de kinderen aan bod komen en de pleitzittingen.

De rechter kan deze wettelijke verplichting in uitzonderlijke omstandigheden naast zich neerleggen.

Verschijnt de eiser ondanks de verplichting niet in persoon, dan heeft de rechter volgende mogelijkheden:

- De eis vervallen verklaren.
- De zaak naar de bijzondere rol van de kamer verwijzen. De zaak kan op verzoek van een van de partijen opnieuw op de zitting worden gebracht binnen de vijftien dagen.

Verschijnt de verweerder ondanks de verplichting niet in persoon, dan heeft de rechter volgende mogelijkheden:

- Verstekvonnis
- De zaak uitstellen tot een latere rechtsdag. Verschijnt de verweerder ook dan niet, dan spreekt de rechtbank in principe een vonnis uit dat wordt geacht op tegenspraak te zijn geweest.

Bij de homologatie van een akkoord tussen de partijen is de persoonlijke verschijning in regel niet verplicht. De rechter kan dit wel ambtshalve of op verzoek van het openbaar ministerie bevelen.

K. Uitvoerbaar bij voorraad (art. 1398/1 en 1398/2 Ger.W.)

De beslissingen van de familierechtbank, al dan niet in kort geding, zijn in principe uitvoerbaar bij voorraad. De rechter kan dit weigeren, mits motivatie. Het vonnis wordt enkel uitgevoerd op risico van de partij die de tenuitvoerlegging ervan vordert.

Beslissingen over de staat van de persoon zijn niet uitvoerbaar bij voorraad, behalve wanneer het gaat om tussenbeslissingen of beslissingen alvorens recht te doen.

2. Overgangsrecht

De zaken die reeds hangende zijn bij de inwerkingtreding van deze wet worden verder behandeld door de geadieerde rechtbank of het geadieerde hof.

Vernietigde het Hof van Cassatie een beslissing in een aangelegenheid die tot de bevoegdheid van de familie- en jeugdrechtbanken behoort, dan wordt de zaak naar de familie- en jeugdrechtbank verwezen.

Verzet tegen een beslissing van de vrederechter of van de burgerlijke rechtbank van de rechtbank van eerste aanleg in een aangelegenheid dit tot de bevoegdheid van de familiekamers behoort of tegen een beslissing van de jeugdrechtbank in burgerlijke aangelegenheden wordt door de familierechtbank behandeld. Werd voor de inwerkingtreding van deze wet verzet gedaan, dan blijft de eerste rechter bevoegd.

3. Inwerkingtreding

Deze wet treedt in werking op 1 september 2014, tenzij de Koning een eerdere datum bepaalt.

Zes jaar na de inwerkingtreding zal de wet worden geëvalueerd.

4. Standpunten OVB

Opmerkingen OVB bij voorontwerp:

<http://advocaat.be/UserFiles/Positions/OVB%20standpunt%20familie rechtbanken%208%20maart%202010.pdf> (1 maart 2010)

Opmerkingen OVB bij wetsvoorstel:

<http://advocaat.be/UserFiles/Positions/Nota%20hoorzitting%20FamRb%2009%2002%202011.pdf> (3 februari 2011)

Riki HEPS
Studiedienst
Orde van Vlaamse Balies

Steven BROUWERS
Commissie familie recht
Orde van Vlaamse Balies

december 2013

